

Səsin nəfəs ağısı

Bərəsində bir neçə dəfə yazmışdım, müsahibə də almışdım, amma hiss edirdim ki, duyğularımı istədim kimi ifadə etməmişəm. "Sağlıq olsun" arxayıncılığı məni yaman gecikdirdi. Hərdən zəngləşirdik. Bəzən də məni öz adımla deyil, "Fərəh" çağırardı. Xətrinə dəyməzdəm. Bəzilərinə rəğmən mən onun böyük sənətkar olduğunu çox illər önce dərk və etiraf etmişəm. Yadimdادر ki, bir vaxtlar ondan həm yazmaq, həm də qaćmaq istəmişəm. Ötən əsrin sonlarında oxuduğu

*Səninlə aqlaram,
Səninlə gülərəm,
Dönbü qocalığa
Qapına gələrəm,
Unuda bilməzsən!*

nəğməsinin vurğunu olmuşdum. Dahi bəstəkarımız Fikret Əmirovun bəstələdiyi "Göy göl" mahnisini necə ehtirasla, İlhamla oxuyardı. Zamanın, zövqlərin ahənginə, ritminə uyğun mahniları çox olub. Hamisini da nəfəsində özünəməxsus yozumda yaşıdadı. Bütün bunları duya-duya yenə də ondan yazmamağı qət etmişəm. Bu "laqeydiyin" içindəcə ona həmişə qulaq asırdım. Bir konserti də diqqətimdən yayınmadı. Nə idi məni çəkindirən? O səsin könlümdə yaratdığı möhtəşəmliyi itirmək qorxusu...

Allahın ona bəxş etdiyi səsin əlindən yapışaraq yaradıcılığında elə bir dönüş etdi ki, XX yüziliyin sonlarında estrada-mızın ən parlaq ulduzlarından birinə çevrildi və son nəfəsinə qədər də sənət meydanındakı qürətini, özünə güvənini və məxsusluğunu saxlaya bildi. Sonra da... Daha nə baş verəsiydi ki, yüzlərlə, minlərlə pərəstişkarlarından biri də mən oldum. Bir də gördüm ki, ondan müsahibə alıram, hətta ona şeir də yazmışdım:

*Səsinlə sən meydan oxuma mənə,
Halın gözlərimdən yaş olub axır,
Gəl, belə ovqatla toxunma mənə,
Nəfəsin içimi yandırıb-yaxır.
Üz tutub qaçaram, səsin tor atar,
Bu, necə əfsundu məni salıbsan.
Nəğmənlə könlümü ələ alıbsan.
Elə daş kimiydim özünə sənin,
Həzin nəğmələrin göyərtdi məni...*

Bəli, söhbət Xalq artistimiz, unudulmaz müğənnimiz İlhamə Quliyevadan

*Bu qəmə başımı əyən deyiləm,
Bu qəmlə özümü öyən deyiləm,
Bir daha qapını döyən deyiləm,
Həsrətin özündən vəfali çıxdı...*

Təşəkkür etmək istədim. Cavabını unutmamışam. "Mən sevmədiyim mahniları repertuarıma daxil elemirəm. Bəlkə də gəncliyimdə kiminsə xahişinə görə məcburi oxumuşam. Yaşlaşdıqca ancaq ürəyim tutan nəğməni oxuyuram". Bu sözlərdən sonrakı zülməməsi də yadimdadı:

*Göz yaşımı silərsənmi,
Bir insafa gələrsənmi,
Özün durub gələrsənmi,
Bilsən, necə darıxmişam...*

Musiqisiz də o qədər gözəl oxuyurdu ki... İndi mahnilarına qulaq asdıqca, elə bilirəm ki, əbədi yaşayacaq bu səs

■ Flora XƏLİLZADƏ
əməkdar jurnalist

çatlatmaqdə davamlıdırlar. Halbuki dünyasını dəyişmişlərin ünvanına xoşa-gelməz ifadələr işlətmək dinimizdə günah, insanlıqda yasaqdır. Allah sizi bağışlasın, deyirəm. Başqa sözümüz yoxdur.

İndi onun son illərdə oxuduğu nəğmələri dinlədikcə mesajlarını, vəsiyyət və məna dolu mətbəblərini duyuram: "Gel gedək bu şəhərdən, bu payız mənlik deyil. Ruhum saralan yarpaq, ayrıq el eləyir..." İlhamə xanının bütün mahnilarında ürek çırıntıtı, xərif piçiltiya bürünmüs bir naılə vardi. Qələm dostum Sona xanım Vəliyevanın sözlərinə yazılmış bir neçə mahnını elə dərin həsrət və yanıqlı oxuyurdu ki... Mahniya söykənərək öz taleyinin, ruhuna əzab veren doğma, amma müqəddəs ayrılığın hərəyini çekirdi:

*Bu şəhər özgədir, qərib gəlmışik,
Dolanbac yollarda itib gəlmışik,
Bize qismət qəhat, heç bilməmişik,
Sonda duyan oldu, ay Qaragilə.*

Qəribədir ki, hər dəfə bu mahniya qulaq kəsiləndə xəyalıma Rübəbə Muradova gelir. Təkcə Təbrizin küçələrində, Bakının evvanlarında deyil, elə mənim də ürəyimdə bir "Qaragilə" ağlayıb:

*Təbrizin küçələri dolanbadolan,
Qaragilə, dolanbadolan,
Sən ki, məni sevmədin,
Get ayrı dolan,
Qaragilə, get, ayrı dolan.*

"Qaragilə"lərin nisgili adamı diriglü öldürür. Bəlkə də ele bu səbəbdən Sona Vəliyevanın İlhamə xanımı ithaf etdiyi "Bu səs məni öldürəcək" şeiri keçirdiyim hissələrin eks-sədəsına çevirildi: "Səs haqq yolu, sonu görünmür." Həqiqətən də, səsdən yol toxunar, səs sözdən çiçək göyərdər, ayrılığı yandırılar, hicranı dondurur, sirrə, möcüzəyə çevirilər. Bir daha öz fikrimə haqq qazandırdım ki, gedən nəfəs qalan səsdir. Misralar ruhuma siğal çekir:

*Ayrılıq var, haqdan deyil,
Sinan tale bəxtən deyil,*

*Səz Tanrıdan gələn bir sərr
Deyilməyən sözün əsir.
Səz haqq yolu, son görünmür,
Bu səs məni öldürəcək.*

*Səsdən yol toxuyan, gedək,
Qəm evini yixaq, gedək.
Sözdən çiçək göyərtməsək,
Bu səs məni öldürəcək.*

Sona Vəliyeva

Bu səs məni öldürəcək

Azərbaycanın Xalq artisti İlhamə xanımı

*Həsrət sindi cilik-cilik,
Dəli sevda bir ömürlük.
Sözə, səsə sehirləndik.
Bu səs məni öldürəcək.*

*Bu səs tükənməyən ocaq,
Yanmayanı yandıracaq.
Ruhum bədəndən uçacaq,
Bu səs məni öldürəcək.*

*Unut dedin - səsdə üsyan,
Yandı hicran, dondu hicran.
Sevdim, seçdim Allahcan,
Bu səs məni öldürəcək.*

*Səz Tanrıdan gələn bir sərr
Deyilməyən sözün əsir.
Səz haqq yolu, son görünmür,
Bu səs məni öldürəcək.*

*Səsdən yol toxuyan, gedək,
Qəm evini yixaq, gedək.
Sözdən çiçək göyərtməsək,
Bu səs məni öldürəcək.*

*Ayrılıq var, haqdan deyil,
Sinan tale bəxtən deyil,
Mən ölməzdəm, vaxtı deyil,
Bu səs məni öldürəcək.*

gedən. O İlhamə xanımdan ki, belə deyərdi: "Nə qədər nəfəsim gəlir, nə qədər səs diapazonum mənə imkan verir, səhnədən gedən deyiləm. Təvəzökarlıqdan uzaq olsa da, estafeti heç kəsə verməyəcəyəm..." Paxillar, sözdən söz çıxaranlar isə hər cür dedi-qoduya, yozuma hazır idilər. Əslində bu sözərək müğənninin sənətə, səhnəyə bağlılığını əks etdirməkdən başqa məna daşımdırı. Birinci olmaq istəyinin neyi pisdir ki?! Halbuki mənə verdiyi müsahibəsində deyirdi

gedən o nəfəsə ağı deyir. Onun oxuduğu nəğmələrdə ayrıqliqlara bir üsyan var idi. Sənət taxtında şahlıq etməyə can atsa da, əslində çox zəif və zərif idi, İlhamə xanım. Nəğmələri ilə bizi kövrəltməyi, ağlatmayı, yandırmağı bacarmaq heç də asan məsələ deyildi. Səsi öz ürəyinin atəşindən süzlübə gəldirdi. Bu da tale yazısıdır ki, sağlığında da, elə dünyasını dəyişdikdən sonra da sanki savaş meydanının əbədi sakini idi. Nə

Musiqisiz də o qədər gözəl oxuyurdu ki... İndi mahnilarına qulaq asdıqca, elə bilirəm ki, əbədi yaşayacaq bu səs gedən o nəfəsə ağı deyir. Onun oxuduğu nəğmələrdə ayrıqliqlara bir üsyan var idi. Sənət taxtında şahlıq etməyə can atsa da, əslində çox zəif və zərif idi, İlhamə xanım. Nəğmələri ilə bizi kövrəltməyi, ağlatmayı, yandırmağı bacarmaq heç də asan məsələ deyildi.

"Məndən sonra bir İlhamənin olmasına ürəkdən istərdim. Bütün varlığımla ona kömək edərdim".

Günlerin birində İlhamə Quliyeva hörməti Novruz Aslanın mənim sözlərimə yazdığını mahnını oxudu. Bu qəfərəməjani ürəyime köz kimi sıxlıldı. Sözdən çox səsin gileyli, yanıqlı nidaları ruhumu dara çekdi:

yaşını, nə səhhətini, nə tənhalişini, nə dərədlərini, özünü tox tutmağını, acıya baş əymədiyini, həttə zarafat və gileyərini, ən başlıcası sənətini belə nəzəre almışdır. Nəzarətsiz saytlarda, qəzetlərdə, eñlərlərdə hər kəsin öz dünyagörüşü səviyyəsində dedi-qodulara, "şərhərə", müzakirə və səhbətlərə yol verildi. Təəssüf ki, ürek partladanlar gor

Danişmışdıq, "Yadigarlar"ın (iTVA-də yayımlanan veriliş-F.X.) bir sayını Tükezban İsmayılova ile Həbib Bayramova həsr edəcəkdir. "Payızda çəkərik" deyirdi. "Sizin verilişdə mütləq yeniliklər olacaq..." söyləyirdi. Əcəl imkan vermedi. İndi mədəniyyət tariximizə adını əbədi həkk etdirmiş Xalq artisti İlhamə Quliyeva haqq dünyasındadır. Hamımızın sakını olacağımız son mənzilində. Bu da tale yazısıdır, bəlkə də deyirəm. Çünkü onu sevənlər də, sevmeyənlər də İlhamə xanımı heç unutmadılar ki... Hər kəs məhz öz ürəyince, öz düşüncəsinə ondan danişir. Kimin haqlı, kimin haqsız olduğunu isə yalnız Allah özü görür. Bir daha Sona xanımın şeirinə qayıdır: "Bu səs tükənməyən ocaq, yanmayanı yandıracaq!". Gəlin sözə-səsə sehirlənək! Allah sənə qəni-qəni rehmət eləsin, İlhamə xanım!